

Верховний
Суд

Огляд судової практики
Касаційного цивільного суду
у складі Верховного Суду
за 2022 рік

Рішення, внесені до ЄДРСР,
за період з 01.01.2022 по 31.12.2022

Зміст

1. Спори, що стосуються житлових правовідносин	3
2. Спори, що виникають із питань захисту права власності	4
3. Спори, що виникають із сімейних правовідносин	4
4. Спори, що виникають із спадкових правовідносин	9
5. Спори, що виникають із трудових правовідносин	12
6. Спори, що виникають із земельних правовідносин	15
7. Спори, що виникають із виконання чи невиконання договірних / недоговірних зобов'язань	17
8. Спори, що виникають із правочинів, зокрема договорів	20
9. Спори, що виникають із питань щодо відшкодування шкоди	25
10. Спори про захист честі, гідності та ділової репутації	27
11. Окреме провадження	27
12. Питання процесуального права	28

1. Спори, що стосуються житлових правовідносин

Підставою для визнання особи такою, що втратила право користування жилим приміщенням, може слугувати лише свідома поведінка особи, яка свідчить про втрату нею інтересу до такого жилого приміщення

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 14 червня 2022 року у справі № 161/20415/19 (провадження № 61-14025св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104748340>.

Лише факт проживання особи у спірній квартирі не доводить, що між нею та наймачем цього житла на момент приватизації квартири були саме сімейні відносини, а не відносини наймодавця і квартиранта

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 15 червня 2022 року у справі № 552/1123/20 (провадження № 61-3544св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104849782>.

У разі порушення житлових прав особи, яка проживала та була зареєстрована в домоволодінні без зазначення конкретного будинку або кімнати в ньому, такі права підлягають поновленню саме в такому ж обсязі

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 3 серпня 2022 року у справі № 521/3667/20 (провадження № 61-408св22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105637077>.

На військовослужбовців, звільнених із військової служби, а також членів їх сімей, які були забезпечені раніше постійним житлом відповідно до статті 12 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», не поширюються гарантії, передбачені статтею 125 ЖК України, щодо неможливості виселення їх зі службового житла без надання іншого жилого приміщення

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 7 грудня 2022 року у справі № 761/39955/20 (провадження № 61-4929св22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108059560>.

Видача ордера особі на зайняття кімнати гуртожитку, ліжка-місце в якій займала інша особа, не свідчить про порушення прав останньої та не є підставою для визнання такого ордера недійсним у разі її переселення на ліжка-місце до іншої вільної кімнати

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 5 грудня 2022 року у справі № 465/6671/14-ц (провадження № 61-1331св22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107706619>.

2. Спори, що виникають із питань захисту права власності

Відсутність реєстрації права власності на спірне майно в Державному реєстрі речових прав за державою в особі компетентного органу не спростовує факту набуття державою такого права на спірне майно до початку функціонування зазначеного реєстру

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 10 травня 2022 року у справі № 495/2183/16-ц (провадження № 61-20641св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104308948>.

Продавець частки у праві спільної часткової власності має право вибору покупця між іншими співвласниками цього майна, які виявили бажання його придбати, на власний розсуд, водночас правило переважного права купівлі в цьому випадку не застосовується

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 3 серпня 2022 року у справі № 712/2579/21 (провадження № 61-3485св22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105726117>.

Нерухоме майно, яке перебуває в спільній частковій власності сторін, може бути об'єктом поділу в натурі, якщо позначений на плані недобудований житловий будинок є складовою частиною спірного домоволодіння та інформація про нього внесена до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 10 серпня 2022 року у справі № 180/1633/17 (провадження № 61-21276св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105693686>.

Вимога про зняття арешту з неподільної речі, яка є спільною сумісною власністю, є неналежним способом захисту прав співвласника такої речі. Права та інтереси такого співвласника захищаються шляхом виплати компенсації

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 7 листопада 2022 року у справі № 725/7187/19 (провадження № 61-11615сво20) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107476187>.

3. Спори, що виникають із сімейних правовідносин

Надання послуг із організації вступу до вищих навчальних закладів для здобуття професійної освіти, щодо підготовки документів для поїздки на навчання до навчального закладу за кордоном, вступ до навчального закладу за кордоном та консультації з цих питань є особливими обставинами, щодо яких передбачено стягнення додаткових витрат з батьків на утримання дитини відповідно до положень статті 185 СК України

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 12 січня 2022 року у справі № 640/15771/19 (провадження № 61-11061св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102562594>.

Відшкодування одним із батьків половини вартості ремонту технічних пристроїв, половини вартості витрат на лікування, відвідування секцій та позашкільних закладів не є додатковими витратами у розумінні вимог Сімейного кодексу України та охоплюються розміром аліментів, що стягуються з нього на утримання дитини на користь іншого з батьків

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 12 січня 2022 року у справі № 545/3115/19 (провадження № 61-18145св20) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102562701>.

При здійсненні часткових платежів аліментів грошові кошти спочатку зараховуються на погашення заборгованості за аліментами, яка виникла в попередньому місяці (місяцях), починаючи з першого місяця її виникнення, а потім у разі відсутності заборгованості на погашення платежу за поточний місяць. Формулювання «не більше 100 відсотків заборгованості» означає, що розмір пені не повинен перевищувати розмір заборгованості, на яку вона нараховується

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 19 січня 2022 року у справі № 711/679/21 (провадження № 61-18434св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102704816>.

До сім'ї своїх батьків, незалежно від місця проживання, належать лише діти, крім повнолітніх дітей, які створили свою сім'ю

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 7 лютого 2022 року у справі № 368/963/20-ц (провадження № 61-18864св21) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/103132292>.

Грошові кошти, витрачені на придбання нерухомого майна і сплачені за рахунок кредитних коштів під час перебування сторін у фактичних шлюбних відносинах, не можуть бути об'єктом права спільної сумісної власності подружжя і підставою для стягнення частки витрачених коштів на користь одного із колишнього подружжя

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 16 лютого 2022 року у справі № 760/16783/15-ц (провадження № 61-13331св21) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/103371858>.

Поведінка особи, яка свідомо змінює країну проживання, не бере участі у вихованні дитини, свідчить про її ухилення від виконання батьківських обов'язків у розумінні статті 164 СК України і може бути підставою для позбавлення цієї особи батьківських прав щодо дитини

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 26 квітня 2022 року у справі № 520/8264/19 (провадження № 61-19984св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reestr.court.gov.ua/Review/104178273>.

При вирішенні питання про відібрання дитини від батька / матері без позбавлення батьківських прав, у разі неможливості передати її родичам, дитина передається органу опіки та піклування для вжиття заходів щодо захисту її особистих і майнових прав та забезпечення її тимчасового влаштування

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 3 травня 2022 року у справі № 308/12188/18 (провадження № 61-19974св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104178341>.

За домовленістю сторін шлюбного договору правовий режим майна, набутого під час шлюбу, після укладання шлюбного договору може бути змінений із режиму спільності на режим роздільності

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 10 травня 2022 року у справі № 755/5802/20 (провадження № 61-17477св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104258375>.

Законодавець розмежував випадки, коли позовна давність для поділу майна подружжя застосовується та коли не застосовується (частина друга статті 74 СК України). У спорах про поділ майна, що є об'єктом права спільної сумісної власності жінки та чоловіка, які проживають однією сім'єю, але не перебувають у шлюбі між собою, позовна давність не застосовується, коли жінка та чоловік проживають однією сім'єю, і, навпаки, позовна давність застосовується, якщо жінка та чоловік припиняють проживати однією сім'єю

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 12 травня 2022 року у справі № 212/10842/19 (провадження № 61-12920св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104392754>.

Лише факт застосування до одного з батьків запобіжного заходу у вигляді взяття під варту, який унеможливує виконання ним батьківських обов'язків, не є безумовною підставою для позбавлення його батьківських прав

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 8 червня 2022 року у справі № 362/4847/20 (провадження № 61-399св22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104769461>.

Успадковане та отримане в дар майно не є доходом, який ураховується при визначенні розміру аліментів

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 15 червня 2022 року у справі № 682/1277/20 (провадження № 61-3614св22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104849749>.

У разі посилання учасників сімейного спору на факти вчинення одним із них домашнього насильства суд обов'язково повинен перевіряти, чи відбувалося домашнє насильство щодо дитини або за її присутності

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 22 червня 2022 року у справі № 757/33742/19-ц (провадження № 61-21029св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104921880>.

Ухилення усиновлювачів від виконання своїх обов'язків щодо виховання дитини, їхня відмова від неї і бажання скасувати усиновлення є підставою для позбавлення усиновлювачів батьківських прав щодо такої дитини та стягнення аліментів на її утримання

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 23 червня 2022 року у справі № 175/1713/20 (провадження № 61-189св22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105139632>.

У разі коли батьки народженої дитини не дійшли згоди щодо її імені та/або прізвища, суд, ураховуючи інтереси обох батьків, може надати запропоноване батьками подвійне ім'я та/або прізвище, що узгоджується із частиною другою статті 145, частиною другою статті 146 СК України

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 29 червня 2022 року у справі № 753/7395/20 (провадження № 61-18422св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105148690>.

Озвучена в судовому засіданні думка дитини не є єдиною підставою, яка враховується під час вирішення питання про позбавлення батьківських прав, оскільки вона може бути висловлена під впливом певних зовнішніх факторів, яким дитина через малолітній вік неспроможна надавати об'єктивну оцінку, та не завжди відповідає інтересам самої дитини

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 13 липня 2022 року у справі № 705/3040/18 (провадження № 61-19878св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105359259>.

Під час вирішення спору про забезпечення повернення дитини до країни проживання слід звертати увагу, коли розпочато процедуру повернення такої дитини. У разі якщо судова процедура повернення дитини до країни проживання розпочата до спливу річного строку з моменту викрадення, варто застосовувати положення частини першої статті 12 Конвенції про цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дітей

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 20 липня 2022 року у справі № 757/32690/20-ц (провадження № 61-1355св22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105423266>.

Згода батька дитини на використання в лікуванні безпліддя донорських ембріонів має фундаментальне значення для виникнення в нього батьківських прав та обов'язків щодо дитини, яка народилася за допомогою методів допоміжних репродуктивних технологій, адже така методика лікування виключає будь-яку кровну спорідненість його з дитиною, що в разі непоінформування та незгоди батька стосовно застосування таких методів є підставою для виключення відомостей про батька дитини з актового запису про її народження

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 3 серпня 2022 року у справі № 344/1962/19 (провадження № 61-3085св22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105737440>.

Початок перебігу позовної давності у справах про поділ спільного майна подружжя, шлюб якого розірвано, обчислюється не з дати ухвалення постанови державного органу реєстрації актів цивільного стану чи з дати набрання рішенням суду законної сили, а від дня, коли один із співвласників дізнався або міг дізнатися про порушення свого права власності

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 10 серпня 2022 року у справі № 541/312/21 (провадження № 61-2731св22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105706283>.

Сімейне законодавство України не передбачає обов'язку батька за походженням, чия дитина усиновлена іншим чоловіком, утримувати таку дитину до досягнення нею повноліття

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 31 серпня 2022 року у справі № 522/5039/21 (провадження № 61-4147св22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106051894>.

У разі скасування рішення суду про позбавлення батьківських прав втрачаються ті правові наслідки, які з нього випливають, зокрема і право іншої особи на усиновлення дитини. Ігнорування приписів закону щодо обов'язкової згоди на усиновлення батька / матері дитини є підставою для визнання такого усиновлення недійсним

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 5 вересня 2022 року у справі № 554/1924/20 (провадження № 61-13340сво21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106506830>.

Порядок спілкування баби та/або діда з онуками повинен забезпечувати якнайкращі інтереси дітей, зокрема спілкування з онуками згідно з графіком має відбуватися з дотриманням режиму дітей та уникнення створення конфліктних ситуацій

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 21 вересня 2022 року у справі № 172/456/21 (провадження № 61-650св22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106390518>.

Погіршення стану здоров'я дитини може бути підставою для зміни раніше визначеного судом розміру аліментів на її утримання, якщо внаслідок такого погіршення раніше визначений розмір аліментів не забезпечує гармонійного розвитку дитини

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 23 листопада 2022 року у справі № 128/2206/21 (провадження № 61-5920св22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107633674>.

Обов'язковою умовою для стягнення аліментів на дитину на користь одного з батьків є факт проживання з ним самої дитини, на утримання якої і стягуються аліменти

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 22 листопада 2022 року у справі № 188/1029/19 (провадження № 61-11986св20) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107441776>.

При застосуванні положень частини другої статті 110 СК України визначальним є факт вагітності дружини або наявність у неї дитини, якій не виповнилося одного року, на день пред'явлення позову про розірвання шлюбу до суду, а положення пункту 1 частини першої статті 255 ЦПК України не передбачають закриття провадження в разі, якщо у справах про розірвання шлюбу вагітність дружини настала після пред'явлення такого позову

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 7 листопада 2022 року у справі № 361/1017/20 (провадження № 61-2910сво21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107878142>.

Зазначення в резолютивній частині судового рішення конкретних приміщень, з яких складається належна сторонам на праві спільної часткової власності частка, є зайвим, оскільки кожен учасник спільної часткової власності володіє не часткою майна в натурі, а часткою в праві власності на спільне майно в цілому, яка є ідеальною та визначається відповідними процентами від цілого чи у дробовому вираженні

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 14 грудня 2022 року у справі № 754/2060/17 (провадження № 61-9685св22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108025883>.

4. Спори, що виникають із спадкових правовідносин

Законодавство не передбачає визначення додаткового строку для відкликання заяви про відмову від прийняття спадщини за заповітом

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 17 січня 2022 року у справі № 932/5274/20 (провадження № 61-10590св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102634066>.

Спадкоємець може бути усунений від спадкування лише при одночасному настанні та доведеності усіх обставин, передбачених частиною п'ятою статті 1224 ЦК України

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 1 лютого 2022 року у справі № 759/18917/17 (провадження № 61-12894св20) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/103056562>.

Чинне законодавство не позбавляє спадкоємця права направити заяву про прийняття спадщини за допомогою засобів поштового зв'язку, а також подати її через орган місцевого самоврядування

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 9 лютого 2022 року у справі № 709/769/19 (провадження № 61-13720св20) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/103132716>.

Припинення страхових виплат за життя спадкодавця з підстав, не передбачених законом, та неоскарження дій фонду спадкодавцем не зумовлює припинення вже призначених страхових виплат і не позбавляє його спадкоємців можливості спадкувати право на отримання страхових виплат. Право на такі виплати у спадкодавця зберігається, і в розумінні положень статті 1227 ЦК України ці виплати вважаються такими, що належали до виплати спадкодавцю

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 14 лютого 2022 року у справі № 243/13575/19 (провадження № 61-11268сво20) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103844358>.

При визначенні додаткового строку на прийняття спадщини важливим є тривалість стаціонарного лікування та ступінь захворювання заявника, а не лише факт перебування його на лікуванні у закладі охорони здоров'я

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 17 лютого 2022 року у справі № 953/15603/20 (провадження № 61-12451св21) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/103371704>.

Наявність підстав для визнання заповіту недійсним має встановлюватися судом на момент його вчинення

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 4 травня 2022 року у справі № 752/11266/20 (провадження № 61-13180св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104258271>.

Лише надання допомоги самотній особі похилого віку (спадкодавцю), яка за станом здоров'я потребувала постійного стороннього догляду,

не є достатньою підставою для встановлення факту проживання з нею однією сім'єю не менш як п'ять років до часу відкриття спадщини

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 25 травня 2022 року у справі № 542/1648/19 (провадження № 61-20204св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reestr.court.gov.ua/Review/104497133>.

Положення Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» встановлюють порядок прийняття спадщини в разі, якщо останнім місцем проживання спадкодавця є тимчасово окупована територія, і надають право спадкоємцям, виконавцям заповіту, кредиторам спадкодавця та іншим особам реалізувати свої права щодо спадкового майна на території України в загальному порядку

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 15 червня 2022 року у справі № 638/4895/15-ц (провадження № 61-19467св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104813596>.

Усунення від права на спадкування особи, яка на момент подання відповідного позову вже померла, є неможливим, оскільки її цивільна правоздатність уже припинилася

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 13 липня 2022 року у справі № 755/17978/20 (провадження № 61-16733св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105402195>.

Виявлення нотаріусом розбіжностей між заявленими спадкоємцем правами та наданими документами після відкриття спадкової справи є об'єктивною обставиною, що не залежала від спадкоємця, і є поважною причиною для продовження строку для подання заяви про прийняття спадщини

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 20 липня 2022 року у справі № 489/5656/20 (провадження № 61-2631св22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105372011>.

Відсутність у тексті заповіту відомостей про те, що заповідач через фізичні вади здоров'я не може сам прочитати заповіт, а також що вчинення ним власноруч напису, що заповіт йому прочитано вголос, зміст його йому зрозумілий та з його слів записано правильно, вказує на відсутність підстави для кваліфікації заповіту як нікчемного, а тому немає й підстав для відмови у вчиненні нотаріальної дії

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 20 липня 2022 року у справі № 461/2565/20 (провадження № 61-21209св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105533339>.

Відсутність у спадкоємця свідоцтва про право на спадщину сама по собі не може бути підставою для відмови в задоволенні вимог кредитора

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 21 липня 2022 року у справі № 537/4780/18 (провадження № 61-8721св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105359290>.

На вимогу про визнання недійсним свідоцтва про право на спадщину поширюється позовна давність

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 5 вересня 2022 року у справі № 385/321/20 (провадження № 61-9916сво21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106533153>.

У випадку, коли спадкоємцю, який має право на обов'язкову частку у спадщині, припадає частка, рівна обов'язковій або більша, то правила статті 1241 ЦК України не застосовуються

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 21 вересня 2022 року у справі № 170/581/21 (провадження № 61-3127св22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106454346>.

Встановлення державним нотаріусом особи на підставі паспорта громадянина України, який не містив фотокартки при досягненні ним 45-річного віку, є підставою для застосування дисциплінарного стягнення до нотаріуса, а не підставою для визнання недійсною заяви про відмову від спадщини

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 28 вересня 2022 року у справі № 520/8593/17 (провадження № 61-3607св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106660128>.

За відсутності доказів про погашення спадкоємцем боржника боргу та письмової відмови спадкоємця в здійсненні одноразового платежу на користь кредитора має місце мовчазна відмова спадкоємця в здійсненні одноразового платежу, що є підставою для задоволення вимог кредитора в межах вартості отриманого спадкоємцем у спадщину майна

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 26 жовтня 2022 року у справі № 195/1369/21 (провадження № 61-6588св22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107105661>.

5. Спори, що виникають із трудових правовідносин

Дія трудового договору з керівником попереднього комунального закладу охорони здоров'я, який реорганізовано шляхом перетворення у нову юридичну

особу, не продовжується автоматично на посаду керівника в новоутвореному підприємстві

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 16 лютого 2022 року у справі № 308/8430/19 (провадження № 61-11031св21) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/103487104>.

Тривале порушення керівником трудових обов'язків (неналежне керівництво роботою ввіреного підрозділу, ослаблення контролю за роботою підлеглих працівників тощо) не є підставою для його звільнення за пунктом 1 частини першої статті 41 КЗпП України

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 17 лютого 2022 року у справі № 233/270/20 (провадження № 61-18970св20) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/103402714>.

При незгоді роботодавця звільнити працівника у зв'язку з порушенням роботодавцем законодавства про працю роботодавець може відмовити у розірванні трудового договору, але не вправі розірвати цей договір з інших підстав, які працівник не зазначав

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 13 квітня 2022 року у справі № 344/1017/20 (провадження № 61-16781св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104076045>.

Закріплення роботодавцем у трудових договорах (угодах) додаткових умов, які покращують становище працівників, не може бути підставою для визнання їх недійсними

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 18 квітня 2022 року у справі № 760/30693/19-ц (провадження № 61-14630св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104045211>.

Розірвання трудового договору у зв'язку зі скороченням штату (пункт 1 частини першої статті 40 КЗпП України) унеможливорює припинення трудового договору у зв'язку із зміною істотних умов праці (пункт 6 частини першої статті 36 КЗпП України). Суд не уповноважений змінювати підставу звільнення працівника, оскільки це є виключною прерогативою сторін трудового договору

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 3 травня 2022 року у справі № 317/183/19 (провадження № 61-19081св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104330177>.

Переукладання строкового трудового договору (контракту) чи продовження строку його чинності у випадках, що підпадають під пункт 2 частини першої статті 23

КЗпП України, не передбачає набуття трудовим договором характеру безстрокового, укладеного на невизначений строк

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 12 травня 2022 року у справі № 756/13167/16-ц (провадження № 61-10921св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104191734>.

Строки звернення до суду у справах щодо трудових правовідносин врегульовано нормами КЗпП України, а не нормами ЦК України, тому посилання на положення пункту 4 частини першої статті 263 ЦК України щодо зупинення перебігу позовної давності є помилковим.

Не може бути поважною причиною пропуску строку звернення до суду лише посилання особи на проходження нею служби в АТО / ООС без підтвердження належними й допустимими доказами непереборних обставин його пропуску

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 6 липня 2022 року у справі № 148/201/21 (провадження № 61-16063св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105218298>.

Працівник, для якого під час прийняття його на роботу було запроваджено ненормований робочий день, не може бути звільнений із займаної посади за прогул тільки з тієї підстави, що його не виявлено на його робочому місці без доведення того, що в цей час він не виконував свої трудові функції, безпосередньо передбачені його трудовим договором та посадовою інструкцією

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 21 липня 2022 року у справі № 569/18379/19 (провадження № 61-15247св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105359329>.

Введення контрактної форми трудового договору замість строкового трудового договору є зміною істотних умов праці

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 31 серпня 2022 року у справі № 712/10591/21 (провадження № 61-5263св22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106079159>.

Дострокове зняття догани не свідчить про законність наказу про її винесення та про відсутність предмета спору

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 25 жовтня 2022 року у справі № 487/1491/21 (провадження № 61-6246св22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106940375>.

Сам факт припинення повноважень працівника на виборній посаді автоматично не поновлює його на попередній посаді без волевиявлення та бажання самого працівника обійняти таку посаду

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 26 жовтня 2022 року у справі № 210/340/20 (провадження № 61-21410св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107105632>.

Законодавство не передбачає грошової компенсації або перенесення невикористаної додаткової відпустки, яка надається учасникам бойових дій, на наступний рік

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 31 жовтня 2022 року у справі № 241/2229/20 (провадження № 61-12287св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107140730>.

Внесення змін у накази про звільнення з метою виправлення помилок чи зміни дати звільнення не може бути підставою для визнання такого звільнення незаконним у разі дотримання передбаченої законом процедури

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 23 грудня 2022 року у справі № 511/466/19 (провадження № 61-17976св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108059669>.

При вирішенні спорів щодо відшкодування шкоди, завданої діями працівника, суди повинні перевіряти додержання власником або уповноваженим ним органом установленого частиною третьою статті 233 КЗпП України річного строку з дня виявлення заподіяної працівником шкоди для звернення до суду з позовом про її відшкодування. День ухвалення вироку чи ухвали суду за правилами КК України щодо заподіювача шкоди не вважається днем виявлення заподіяної ним шкоди за наявності доказів доведеного факту завдання шкоди

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 14 грудня 2022 року у справі № 750/10938/15-ц (провадження № 61-559св22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108059514>.

6. Спори, що виникають із земельних правовідносин

Сам по собі факт визнання протиправною відмови територіального органу Держгеокадастру в наданні особі дозволу на виготовлення проєкту землеустрою не є безумовною підставою для відшкодування їй моральної шкоди

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 20 січня 2022 року у справі № 296/3114/20 (провадження № 61-1085св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102634168>.

Направлення орендарем земельної ділянки пропозиції про продовження договору оренди землі не є безумовною підставою для поновлення відносин оренди між сторонами в разі відсутності волевиявлення орендодавця на продовження договору оренди

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 10 серпня 2022 року у справі № 379/661/21 (провадження № 61-5737св22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105706289>.

Несплата землекористувачем земельного податку (сплату якого чинним законодавством покладено на власника земельної ділянки) не свідчить про істотні порушення умов договору емфітевзису й не є підставою для розірвання такого договору

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 31 серпня 2022 року у справі № 128/3569/20 (провадження № 61-4160св22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106164504>.

У разі укладання нового договору оренди землі за умови наявності іншого, строк дії якого ще не завершився, факт реєстрації обох договорів оренди, які укладено між тими самими сторонами та щодо тієї ж земельної ділянки, не свідчить про недійсність оспорюваного договору, про подвійність реєстрації права оренди, оскільки вони укладені не з іншою особою, яка є відмінною від попереднього орендаря

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 12 вересня 2022 року у справі № 177/31/21 (провадження № 61-4702св22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106204832>.

Заволодіння громадянами або юридичними особами земельною ділянкою, яка розташована в межах пам'ятки археології національного значення, є неможливим. Зайняття такої земельної ділянки слід розглядати як не пов'язане з позбавленням володіння порушення права власності держави, а позовну вимогу зобов'язати повернути земельну ділянку – як негаторний позов, який можна заявити впродовж усього часу тривання порушення прав законного володільця відповідної земельної ділянки

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 5 жовтня 2022 року у справі № 557/303/21 (провадження № 61-3305св22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106637485>.

Знищення орендарем без згоди орендодавця багаторічних насаджень, які є складовою частиною орендованої земельної ділянки, що призвело до зміни виду угідь, є підставою для розірвання договору оренди

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 22 грудня 2022 року у справі № 133/1886/21 (провадження № 61-10355св22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108059677>.

7. Спори, що виникають із виконання чи невиконання договірних / недоговірних зобов'язань

Саме по собі винесення державним виконавцем постанови про накладення арешту на нерухоме майно боржника, за відсутності на час укладення договорів купівлі-продажу у державному реєстрі запису про таке обтяження, а також доказів щодо обізнаності боржника про встановлену заборону відчужувати майно, не може бути підставою для визнання оспорюваних правочинів недійсними

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 16 лютого 2022 року у справі № 204/9189/19 (провадження № 61-19483св21) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/103487091>.

Положення частини п'ятої статті 10 Закону України «Про захист прав споживачів» щодо стягнення на користь спадкоємця пені за прострочення виконання рішення суду про стягнення банківського вкладу не застосовуються у разі, коли неустойка не була присуджена за життя спадкодавця - вкладника за договором банківського вкладу

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 14 квітня 2022 року у справі № 361/4256/19 (провадження № 61-9229св20) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104076051>.

Активи, що визнаються судом необґрунтованими, стягуються в дохід держави

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 27 квітня 2022 року у справі № 991/3401/21 (провадження № 61-18043св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104165182>.

Лише факт визнання особи потерпілою у кримінальному провадженні за відсутності належним чином установленого факту вчинення самого кримінального правопорушення (злочину) не є підставою для відшкодування шкоди відповідно до частини другої статті 1177 ЦК України

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 1 червня 2022 року у справі № 757/59501/19-ц (провадження № 61-16162св20) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104921888>.

Саме по собі застосування тимчасових заходів забезпечення кримінального провадження у виді арешту майна, в розумінні статті 661 ЦК України, не свідчить про відсудження спірного майна

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 1 червня 2022 року у справі № 640/12335/19 (провадження № 61-6643св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104604180>.

На газорозподільне підприємство покладений обов'язок установлення лічильників газу, а відповідне фінансування вже закладено в тариф на оплату спожитого газу. Самостійне встановлення лічильника газу побутовим споживачем за власні кошти є підставою для компенсації з газорозподільного підприємства витрат за самостійне забезпечення та встановлення індивідуального лічильника газу

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 20 червня 2022 року у справі № 632/1228/20 (провадження № 61-11580св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reestr.court.gov.ua/Review/104849827>.

Вимога про визнання недійсною державної реєстрації авторського права не є належним способом захисту прав, оскільки право на твір виникає з моменту його створення

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 6 липня 2022 року у справі № 757/49265/19-ц (провадження № 61-125св22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105139782>.

Самі по собі факти порушення в межах кордонів України (зокрема, у періоди проведення АТО, ООС) громадського порядку, миру, знищення чи пошкодження майна, створення загрози безпеці та загибелі цивільних осіб без їх обґрунтування належними й допустимими доказами не є підставою для покладення на державу Україна відповідальності за Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 27 липня 2022 року у справі № 219/2477/20 (провадження № 61-9730св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105565194>.

Саме по собі виправдання особи судом за обвинуваченням по одному з двох злочинів, що становлять ідеальну сукупність, не свідчить про наявність підстав для відшкодування їй державою моральної шкоди, завданої незаконними діями органів досудового розслідування і прокуратури

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 28 липня 2022 року у справі № 229/870/20 (провадження № 61-14119св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105505149>.

Протиправне тримання підозрюваного в металевому ґратчастому, а не скляному загородженні для тримання обвинувачених (підсудних) у залі судового засідання є порушенням статті 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та свідчить про заподіяння особі моральної шкоди, що підлягає відшкодуванню

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 3 серпня 2022 року у справі № 686/25511/20 (провадження № 61-14313св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105706284>.

Закон України «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду» не передбачає стягнення інфляційних втрат від знецінення суми застави, внесеної особою, щодо якої застосовано запобіжний захід у кримінальному провадженні, а також оплати банківських послуг при внесенні та поверненні суми застави

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 3 серпня 2022 року у справі № 344/15323/16-ц (провадження № 61-4862св22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105637067>.

Незабезпечення підприємством теплоенергетики як виконавцем послуг належного стану внутрішньобудинкових систем центрального опалення та гарячого водопостачання в будинку, що спричинило залиття квартир, є підставою для відшкодування моральної і матеріальної шкоди власникам квартир підприємством теплоенергетики

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 4 листопада 2022 року у справі № 640/2713/18 (провадження № 61- 9391св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107112320>.

Затримання особи, яка перебувала в розшуку, після набрання чинності законом, яким скасована кримінальна відповідальність за інкриміноване їй діяння в межах порушеного стосовно неї кримінального провадження, є підставою для відшкодування особі моральної шкоди

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 2 листопада 2022 року у справі № 757/60318/19-ц (провадження № 61-18103св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107277444>.

У фізичної особи, яка вважає себе потерпілою від кримінального правопорушення, досудове розслідування щодо якого триває і факт вчинення кримінального правопорушення (злочину) належно не встановлений, не виникає права на позов про відшкодування шкоди, завданої внаслідок кримінального правопорушення, на підставі частини другої статті 1177 ЦК України

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 7 листопада 2022 року у справі № 757/59343/19 (провадження № 61-9952сво20) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108335756>.

Транспортний засіб, який не рухався (зберігався на автостоянці), але спричинив завдання шкоди внаслідок його загоряння через технічну несправність електричної чи паливної системи, слід кваліфікувати як джерело підвищеної небезпеки у розумінні частини першої статті 1187 ЦК України

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 5 грудня 2022 року у справі № 214/7462/20 (провадження № 61-21130сво21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108238968>.

Для відступу від загального порядку відшкодування шкоди, заподіяної смертю потерпілого, щомісячними платежами, використовуючи закладені в частині першій статті 1202 ЦК України принципи, заявник повинен вказати й довести наявність підстав, з якими закон пов'язує можливість виплати відшкодування одноразовим платежем, а страховик – надати оцінку цим обставинам та прийняти відповідне рішення

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 5 грудня 2022 року у справі № 304/936/19 (провадження № 61-12719сво20) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107994356>.

8. Спори, що виникають із правочинів, зокрема договорів

Договір купівлі-продажу заставної, який регулює внутрішні відносини між індосантом та індосатом, не може бути кваліфікований як договір факторингу, оскільки перехід прав іпотекодержателя за іпотечним договором та основним зобов'язанням до іншої особи здійснюється шляхом передачі заставної

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 26 січня 2022 року у справі № 754/5554/16 (провадження № 61-5251св2) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103282421>.

Відшкодування банком за рахунок свого резерву кредиторської заборгованості позичальника та подальше її стягнення не припиняє зобов'язання боржника перед кредитором

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 26 січня 2022 року у справі № 405/9058/19 (провадження № 61-16341св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102765540>.

Відповідно до статті 17 Закону України «Про іпотеку» визнання поруки припиненою та відмова у задоволенні позову про звернення стягнення на предмет іпотеки не є підставами для припинення іпотеки

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 3 лютого 2022 року у справі № 357/562/20 (провадження № 61-19196св20) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/102941243>.

Договір не може бути визнаний удаваним у частині сторони правочину

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 14 лютого 2022 року у справі № 346/2238/15-ц (провадження № 61-14680сво20) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103844331>.

У разі вчинення непоіменованого договору щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності положення частин п'ятої та дев'ятої статті 1109 ЦК України, які регулюють відносини, що виникають із ліцензійного договору, не підлягають застосуванню

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 13 квітня 2022 року у справі № 366/599/19 (провадження № 61-7142св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103986053>.

Незгода позичальника з умовами та особливостями кредитування, за відсутності зауважень щодо змісту та умов кредитного договору під час його укладення, не є підставою для визнання такого договору недійсним

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 12 квітня 2022 року у справі № 756/6038/20 (провадження № 61-19226св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103963178>.

Договір перевезення вважається розірваним з моменту звернення особи із заявою про відмову від авіаперевезення та повернення грошових коштів за придбані квитки

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 12 квітня 2022 року у справі № 761/36162/16-ц (провадження № 61- 9692св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103986095>.

Договір про відчуження майна не повинен використовуватися для уникнення можливої конфіскації в рамках кримінального провадження

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 13 квітня 2022 року у справі № 757/62043/18-ц (провадження № 61-13227св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103986061>.

Об'єкти незавершеного будівництва, що були збудовані після укладення договору іпотеки, не можуть бути предметом іпотеки, якщо про це прямо не зазначено у договорі

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 18 квітня 2022 року у справі № 520/1185/16-ц (провадження № 61-28728сво18) можна ознайомитися за посиланням <https://reestr.court.gov.ua/Review/104308921>.

Розписка про отримання в борг грошових коштів є документом, який підтверджує не тільки факт укладення договору позики та зміст його умов, але й факт отримання боржником від кредитора певної грошової суми

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 26 квітня 2022 року у справі № 753/1349/20 (провадження № 61-14052св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104142617>.

Договір про задоволення вимог іпотекодержателя, який передбачає умови та способи позасудового врегулювання спору, не можна ототожнювати з договором, який укладається для безпосереднього погашення наявного боргу, що визначає конкретний спосіб позасудового врегулювання

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 3 травня 2022 року у справі № 362/4524/20 (провадження № 61-19045св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104178247>.

Способом підтвердження виконання переддоговірного обов'язку кредитодавця є паспорт споживчого кредиту, який не є складником кредитного договору. Ознайомлення з паспортом споживчого кредиту, його підписання споживачем не означає укладення договору про споживчий кредит і дотримання його форми, оскільки в паспорті кредиту не фіксується воля сторін договору та його зміст

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 23 травня 2022 року у справі № 393/126/20 (провадження № 61-14545сво20) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104580342>.

Фінансова установа (банк) як юридична особа несе відповідальність перед клієнтами, які уклали договір банківського вкладу (депозит), незалежно від місця розташування її філій, зокрема тих, які розміщені на тимчасово окупованій території

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 1 червня 2022 року у справі № 757/38720/14 (провадження № 61-14418св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reestr.court.gov.ua/Review/104635318>.

Укладання договору в електронному вигляді через інформаційно-комунікаційну систему можливе за допомогою електронного підпису лише за умови використання засобу електронного підпису всіма сторонами цього правочину

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 14 червня 2022 року у справі № 757/40395/20 (провадження № 61-16059св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104769406>.

Для передання майна неповнолітній дитині у власність за договором дарування не потрібний дозвіл органу опіки та піклування, тому такий договір не може бути кваліфікований як нікчемний на підставі частини першої статті 224 ЦК України

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 29 червня 2022 року у справі № 571/1607/20 (провадження № 61- 805св22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105036574>.

Нікчемність і, відповідно, недійсність із моменту укладення кредитного договору його умов щодо сплати позичальником комісії (за надання фінансового інструменту, за надання кредитних ресурсів, за обслуговування кредитної заборгованості) має

наслідком здійснення перерахунку всіх складових частин заборгованості, які стягує банк

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 20 липня 2022 року у справі № 343/557/15 (провадження № 61-10414св20) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105505162>.

Для укладення договору позики, за яким позичальником є один із подружжя, отримання згоди другого з подружжя не потрібне, оскільки цей правочин, як правило, не стосується спільного майна подружжя. Звернення стягнення на майно, що є спільною сумісною власністю подружжя, можливе в разі встановлення судом, що договір позики був укладений одним із подружжя в інтересах сім'ї і позика використана на її потреби

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 27 липня 2022 року у справі № 462/2589/14-ц (провадження № 61-1557св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105505191>.

Позасудове врегулювання спору припиняє будь-які подальші вимоги іпотекодержателя щодо виконання боржником основного зобов'язання

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 3 серпня 2022 року у справі № 756/10266/15-ц (провадження № 61-1710св22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105667936>.

Сам по собі факт виконання робіт до моменту підписання договору може бути підставою для сплати фактично виконаних робіт

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 3 серпня 2022 року у справі № 409/647/17 (провадження № 61-1058св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105637062>.

Положення законодавства щодо продовження під час карантину строків загальної і спеціальної позовної давності підлягають застосуванню і в тому випадку, коли тривалість строку позовної давності, визначена законом, була збільшена за домовленістю сторін на підставі статті 259 ЦК України

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 7 вересня 2022 року у справі № 679/1136/21 (провадження № 61- 5238св22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106190914>.

Для визначення початку перебігу позовної давності за вимогою про застосування наслідків нікчемного правочину, яка пред'явлена заінтересованою особою (не стороною нікчемного правочину), належить застосовувати частину першу статті 261 ЦК України. Початок перебігу за вимогою про застосування наслідків нікчемного договору іпотеки, яка пред'явлена заінтересованою особою

(не стороною нікчемного договору іпотеки), починається з наступного дня, коли особа довідалася або могла довідатися про порушення свого права або про особу, яка його порушила

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 21 вересня 2022 року у справі № 638/16768/19 (провадження № 61-1336св22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106404119>.

Переривання позовної давності за вимогами про стягнення заборгованості за договором позики можливе виключно в межах самої позовної давності

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 26 жовтня 2022 року у справі № 752/10864/19 (провадження № 61-17278св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107251454>.

Несплата матеріального забезпечення з утримання (догляду), передбаченого умовами договору довічного утримання, є істотним порушенням умов такого договору та підставою для його розірвання

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 26 жовтня 2022 року у справі № 761/8084/21 (провадження № 61-8738св22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107011738>.

Орендодавець, який відповідно до договору оренди землі має право на односторонню відмову від такого договору і вчиняє такий односторонній правочин, має повідомити про це орендаря, оскільки така відмова від договору має бути адресована та прийнята саме останнім, а не державним реєстратором. Повідомлення державного реєстратора про вчинення орендодавцем односторонньої відмови від договору оренди не може породжувати для орендаря правові наслідки у вигляді розірвання договору оренди

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 2 листопада 2022 року у справі № 146/1094/21 (провадження № 61-8990св22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107251467>.

Сторона, яка вчинила виконання, проте не отримала зустрічного надання в обсязі, який відповідає переданому майну (сплаченим коштам), і згодом відмовилася від договору, може вимагати від іншої сторони, яка порушила договір і не здійснила зустрічне надання, повернення майна (коштів) на підставі пункту 3 частини третьої статті 1212 ЦК України

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 9 листопада 2022 року у справі № 754/13893/19 (провадження № 61-737св22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107370785>.

Розмір періодичних платежів, які має сплачувати позичальник за договором позики, визначається за курсом відповідної валюти на день платежу, якщо інший порядок не визначений сторонами в договорі

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 16 листопада 2022 року у справі № 301/2052/18 (провадження № 61-7786св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107533325>.

Позов про стягнення 3 % річних та інфляційних втрат, нарахованих на задавнену вимогу, допускається тільки разом з пред'явленням позову про стягнення задоволеної вимоги

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 23 листопада 2022 року у справі № 285/3536/20 (провадження № 61-261св22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107632173>.

У разі неясності умов договору їх тлумачення повинно здійснюватися на користь контрагента сторони, яка підготувала проєкт договору або запропонувала формулювання відповідної умови

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 5 грудня 2022 року у справі № 753/8945/19 (провадження № 61-8829сво21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108335754>.

9. Спори, що виникають із питань щодо відшкодування шкоди

Шкода, заподіяна безпритульними та/або бродячими тваринами, у разі невиявлення їх власника, підлягає відшкодуванню органом місцевого самоврядування, на території територіальної громади якого їх виловлено

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 10 лютого 2022 року у справі № 490/5919/19 (провадження № 61-11460св20) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/103282507>.

У випадках, коли межі відшкодування моральної шкоди визначаються у кратному співвідношенні до мінімального розміру заробітної плати, суд при вирішенні питання має виходити з такого розміру мінімальної заробітної плати, що є чинним на час розгляду справи, при цьому визначений законом розмір відшкодування є тим мінімальним розміром, що гарантований державою, а суд, враховуючи обставини конкретної справи, вправі застосувати й більший розмір відшкодування

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 16 лютого 2022 року у справі № 686/19887/19 (провадження № 61-14808св21) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/103466715>.

Відсутність вини водія забезпеченого транспортного засобу та закриття кримінального провадження щодо нього не звільняє від обов'язку відшкодувати шкоду, завдану джерелом підвищеної небезпеки, страховиком особи, яка завдала шкоду

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 26 квітня 2022 року у справі № 184/1461/20-ц (провадження № 61-14226св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104282905>.

Обов'язок осіб, які завдали шкоди пам'яткам культурної спадщини, їх відновити є складовою частиною процесу відшкодування шкоди

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 5 жовтня 2022 року у справі № 759/20550/18 (провадження № 61-4625св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106637506>.

Відсутність судового рішення в кримінальному провадженні, яким встановлена вина водія у вчиненні ДТП, не може бути підставою для відмови в задоволенні позовних вимог потерпілої особи до страховика про відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок ДТП

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 5 жовтня 2022 року у справі № 208/4598/21 (провадження № 61-6997св22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106660022>.

Реалізація особою, яка в кримінальному провадженні мала статус свідка, свого процесуального права на оскарження рішень, дій і бездіяльності слідчого під час досудового розслідування в межах кримінальних проваджень не є підставою для відшкодування моральної шкоди, завданої їй незаконними діями органів дізнання, досудового слідства, прокуратури й суду

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 5 жовтня 2022 року у справі № 766/9484/20 (провадження № 61-17837св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106815441>.

Закриття провадження у справі про адміністративне правопорушення з підстав закінчення строків, передбачених статтею 38 КУпАП, не є реабілітуючою обставиною, яка спростовує факт наявності вини особи в скоєнні ДТП

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 26 жовтня 2022 року у справі № 645/6088/18 (провадження № 61-8502св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107140641>.

10. Спори про захист честі, гідності та ділової репутації

Під час вирішення спору про захист гідності, честі та ділової репутації, спростування поширеної інформації, викладеної в мережі «Інтернет», залучення до участі у справі власника вебсайту залежить від того, чи відомий автор поширеної інформації. Якщо автор невідомий або неможливо встановити його особу, а також коли інформація є анонімною і доступ до вебсайту вільним, то належним відповідачем є власник вебсайту

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 1 червня 2022 року у справі № 713/1710/19 (провадження № 61-9016св20) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104748156>.

Інформація, розміщена на вебсайті НАЗК про результати здійснення повної перевірки декларації особи, є формою акта перевірки, що складається за наслідками здійснених заходів контролю уповноваженими органами, і не може бути визнана недостовірною

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 7 червня 2022 року у справі № 757/37614/19 (провадження № 61-17157св20) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104813450>.

У разі, якщо інформація, яку адвокат при здійсненні адвокатської діяльності за дорученням довірителя поширив, є недостовірною, вона підлягає спростуванню

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 7 вересня 2022 року у справі № 761/34282/18 (провадження № 61-701св22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106190940>.

Цивільне законодавство з 19 квітня 2014 року не містить презумпції добропорядності, а отже відсутні підстави для застосування цієї презумпції при вирішенні спорів про спростування недостовірної інформації

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 28 вересня 2022 року у справі № 369/11909/20 (провадження № 61-5212св22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106530413>.

11. Окреме провадження

Довідка про участь особи в ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС у зоні відчуження не є правовстановлювальним документом, а тому цей факт не може бути встановлений на підставі пункту б частини першої статті 315 ЦПК України. Зазначений факт підлягає встановленню винятково під час розгляду справи в суді адміністративної юрисдикції у зв'язку з оскарженням рішення суб'єкта владних

повноважень про відмову у видачі (заміні) посвідчення особи, яка постраждала внаслідок Чорнобильської катастрофи

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 23 травня 2022 року у справі № 539/4118/19 (провадження № 61-10777сво20) можна ознайомитися за посилання <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104453594>.

Встановлення факту, що має юридичне значення, щодо загибелі військовослужбовця під час захисту Батьківщини внаслідок збройної агресії російської федерації проти України можливе лише у судовому порядку, оскільки законодавець не визначив іншого позасудового способу встановлення причинно-наслідкового зв'язку між смертю військовослужбовця та військовою агресією російської федерації.

Від встановлення зазначеного факту, який має індивідуальний характер, залежить виникнення та реалізація особистих і майнових прав заявника як члена сім'ї загиблого військовослужбовця, зокрема отримання загиблим статусу жертви міжнародного збройного конфлікту з подальшим отриманням членами сім'ї загиблого допомоги від гуманітарних організацій та можливості звернення членів сім'ї загиблого до міжнародних судів із відповідними вимогами

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 5 грудня 2022 року у справі № 490/6057/19-ц (провадження № 61-18514сво21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107963201>.

12. Питання процесуального права

Належним відповідачем у справі за позовом особи, яка видала довіреність, про визнання недійсною цієї довіреності є повірений (особа, якій видано довіреність)

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 12 січня 2022 року у справі № 201/2760/20 (провадження № 61-6163св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102570643>.

У разі надходження заяви (клопотання) про «доповнення» або «уточнення» позовних вимог позивачем суд, виходячи з її змісту, а також змісту раніше поданої позовної заяви та конкретних обставин справи, повинен розцінювати її або як подання іншого (ще одного) позову, чи збільшення або зменшення розміру позовних вимог, чи об'єднання позовних вимог, чи зміну предмета або підстав позову

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 12 січня 2022 року у справі № 234/11607/20 (провадження № 61-15126св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102562288>.

Ознайомлення адвоката з матеріалами справи у Верховному Суді, його зустріч із клієнтом, погодження заперечень на касаційну скаргу мають організаційний характер та за своєю природою не можуть бути віднесені до правової допомоги як окрема послуга, тому такі витрати не підлягають відшкодуванню

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 17 січня 2022 року у справі № 756/8241/20 (провадження № 61-9789св21) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/102562311>.

Сам факт запровадження карантину не свідчить про безумовне поновлення пропущеного процесуального строку без наведення заявником інших негативних обставин, що були зумовлені карантинними обмеженнями та перешкождали стороні вчинити процесуальні дії

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 18 січня 2022 року у справі № 370/522/16-ц (провадження № 61-12678св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102562574>.

За наявності вимоги немайнового характеру апеляційна скарга не може розглядатися в письмовому провадженні

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 19 січня 2022 року у справі № 331/3298/20 (провадження № 61-16503св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102765607>.

Сам лише факт отримання копії судового рішення та подання апеляційної скарги після спливу майже 9 років особою, не залученою до участі у справі, за відсутності інших підстав пропуску строку на апеляційне оскарження, зважаючи на дату ухвалення оскарженого рішення, не може вважатися беззаперечною підставою для поновлення процесуального строку, передбаченого на апеляційне оскарження

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 19 січня 2022 року у справі № 2-1478/11 (провадження № 61-11645св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102570643>.

Вимоги про визнання незаконними та скасування рішень органу місцевого самоврядування щодо земельної ділянки та договору оренди цієї земельної ділянки можуть бути заявлені особою, права якої порушено, за умови доведеності факту порушення прав цієї особи

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 19 січня 2022 року у справі № 592/10260/16 (провадження № 61-12358св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102747833>.

Спир про визнання незаконними дій садового товариства щодо відключення від енергопостачання садової ділянки члена такого товариства та зобов'язання відновити постачання електричної енергії споживачу розглядається у порядку цивільного судочинства

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 19 січня 2022 року у справі № 182/1576/19 (провадження № 61-13786св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102704865>.

Звернення особи із заявою про перегляд рішення суду за нововиявленими обставинами не є поважною причиною для поновлення строку на апеляційне оскарження цього судового рішення

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 20 січня 2022 року у справі № 141/1072/16 (провадження № 61-16412св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102704885>.

Стягувач вправі звернутись до суду зі скаргою щодо розміру заборгованості зі сплати аліментів у порядку виконання судового рішення. Проте наявність такого права не позбавляє його можливості подати до суду позов про стягнення заборгованості зі сплати аліментів у порядку позовного провадження

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 26 січня 2022 року у справі № 682/1277/20 (провадження № 61-1886св2) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103132149>.

У справі за позовом одного з батьків про визнання незаконним рішення органу опіки та піклування про визначення способів участі у вихованні дитини та спілкуванні того з батьків, хто проживає окремо від неї, належними відповідачами є особа, за зверненням та на захист прав якої прийнято рішення, та орган опіки та піклування, рішення якого оскаржується

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 2 лютого 2022 року у справі № 462/4724/20 (провадження № 61-9935св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103056492>.

Відповідачами у справі про зняття арешту з майна є боржник, особа, в інтересах якої накладено арешт на майно, а в окремих випадках - особа, якій передано майно, якщо воно було реалізоване. Як третю особу, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору, має бути залучено відповідний орган державної виконавчої служби, а також відповідний орган доходів і зборів, банк та іншу фінансову установу, які у випадках, передбачених законом, виконують судові рішення

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 2 лютого 2022 року у справі № 607/3269/21 (провадження № 61-19506св21) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/103056491>.

Під час розгляду справи про визнання недостовірною інформації щодо особи, викладеної у публікації та розміщеної на відповідному інтернет-ресурсі, суд може провести огляд і дослідження роздрукованого тексту такої публікації, з фіксацією відповідних процесуальних дій у протоколі

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 2 лютого 2022 року у справі № 554/4715/20 (провадження № 61-9912св21) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/103056572>.

Вимога про відшкодування моральної шкоди у спорі щодо поновлення трудових прав, визначена у грошовому вимірі, стає майновою вимогою, отже, судовий збір за таку вимогу підлягає стягненню

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 7 лютого 2022 року у справі № 523/4124/21 (провадження № 61-15068св21) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/103132633>.

Задоволення заяви про перегляд заочного рішення та його скасування, з подальшим закриттям провадження у справі через значний проміжок часу й після смерті сторони у спорі, де неможливе правонаступництво, без наміру відновлення сімейних відносин в силу смерті однієї із сторін, при обставинах, що істотно змінились з часу ухвалення відповідного рішення не відповідає вимогам статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод щодо справедливого судового розгляду та принципу юридичної визначеності

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 14 лютого 2022 року у справі № 2-4744/11 (провадження № 61-8159сво21) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/103525086>.

При вирішенні клопотання щодо зупинення апеляційного провадження на підставі пункту б частини першої статті 251 ЦПК України суд має враховувати приписи статті 367 ЦПК України та не може посилатися на об'єктивну неможливість розгляду справи у випадку, коли зібрані докази дозволяють встановити та оцінити обставини (факти), які є предметом судового розгляду

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 14 лютого 2022 року у справі № 357/10397/19 (провадження № 61-5752сво21) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/103525087>.

Повнолітні діти мають право звертатися до суду і заявляти про захист прав, свобод та інтересів своїх непрацездатних, немічних батьків без спеціальних на те повноважень, тобто виступати ініціаторами відкриття провадження у справі на захист їх інтересів. Після відкриття провадження у справі вони на підставі частини

четвертої статті 42, статей 43, 57 ЦПК України набувають статусу учасників справи та користуються правами особи, в інтересах якої вони діють

Детальніше з текстом ухвали Верховного Суду від 25 березня 2022 року у справі № 318/131/18 (провадження № 61-11522св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103930750>.

Адвокат уповноважений надавати правову допомогу клієнтам та представляти їх інтереси в будь-яких судах України, а тому у документах, що посвідчують повноваження адвоката на надання правової допомоги, не вимагається уточнення/зазначення територіальної, інстанційної, предметної та суб'єктної юрисдикції судів

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 13 квітня 2022 року у справі № 756/334/21 (провадження № 61-1019св22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104045177>.

Суд України, розглядаючи справу, де відповідачем визначено РФ, має право ігнорувати імунітет цієї країни та розглядати справи про відшкодування шкоди, завданої фізичній особі в результаті збройної агресії РФ, за позовом, поданим саме до цієї іноземної країни

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 14 квітня 2022 року у справі № 308/9708/19 (провадження № 61-18782св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104086064>.

Розгляд справи в суді першої інстанції за відсутності учасника справи, якого не було повідомлено про місце, дату і час судового засідання, є обов'язковою та безумовною підставою для скасування судового рішення суду першої інстанції та ухвалення нового судового рішення судом апеляційної інстанції, якщо такий учасник справи обґрунтовує свою апеляційну скаргу такою підставою

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 18 квітня 2022 року № 522/18010/18 (провадження № 61-13667сво21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104086146>.

У випадку закриття провадження у справі на підставі пункту першого частини першої статті 255 ЦПК України та постановлення судом касаційної інстанції ухвали про передачу справи для продовження розгляду до суду першої інстанції, до юрисдикції якого віднесено розгляд такої справи, існує потреба у забезпеченні позову, оскільки розгляд справи не завершений, а підстави для скасування заходів забезпечення позову відсутні

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 18 квітня 2022 року у справі № 705/4132/19 (провадження № 61-317сво21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104165229>.

Реалізація права подружжя / колишнього подружжя на укладення мирової угоди щодо поділу майна, що є їхньою спільною сумісною власністю, не може здійснюватися на шкоду інтересам інших учасників правовідносин (зокрема, в разі стягнення з одного з подружжя компенсації за шкоду)

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 10 травня 2022 року у справі № 495/4522/20 (провадження № 61-813св22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104308946>.

Заява про забезпечення позову, підписана представником, який не має повноважень на момент її подання, підлягає поверненню без розгляду

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 12 травня 2022 року у справі № 196/143/21 (провадження № 61-3366св22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104330074>.

Якщо визнання відповідачем позову суперечить закону або порушує права, свободи чи інтереси інших осіб, суд постановляє ухвалу про відмову в прийнятті визнання відповідачем позову

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 25 травня 2022 року у справі № 675/2136/19 (провадження № 61-2251св22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104539372>.

Вимога асоційованого члена кооперативу про визнання недійсними витягів із списку членів кооперативу й довідок, виданих житлово-будівельним кооперативом на виконання умов договору про сплату пайових внесків, є неналежним способом захисту прав та інтересів інвестора

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 1 червня 2022 року у справі № 686/4698/20 (провадження № 61-5079св21) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/104644685>.

Позовна вимога про застосування наслідків недійсності нікчемного правочину як способу захисту порушеного права не має самостійного правового значення, оскільки навіть у разі її задоволення не відбудеться відновлення права власності особи. Факти подальшого відчуження спірного майна унеможливають застосування такого способу захисту інтересів позивача, як реституція

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 1 червня 2022 року у справі № 688/2507/16 (провадження № 61-3428св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104748121>.

У разі подання позивачем завідомо безпідставного позову у спорі, який має очевидно штучний характер, або в разі штучного об'єднання позовних вимог із метою зміни підсудності справи суд вправі, за клопотанням учасника справи

чи за власною ініціативою, самостійно роз'єднати позовні вимоги та розглянути кожну із заявлених вимог окремо

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 1 червня 2022 року у справі № 695/319/19 (провадження № 61-7927св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reestr.court.gov.ua/Review/104635242>.

Позов про відшкодування моральної шкоди, завданої невиконанням рішення в адміністративній справі у формі бездіяльності, дій і рішень суду, до держави Україна, в особі суду, не може розглядатися за правилами будь-якого судочинства, оскільки оскарження діянь суддів (судів) щодо розгляду та вирішення справ, а також оскарження судових рішень поза порядком, передбаченим процесуальним законом, не допускається, така справа на підставі пункту 1 частини першої статті 255 ЦПК України в цій частині позовних вимог підлягає закриттю

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 29 червня 2022 року у справі № 686/24767/20 (провадження № 61-6748св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reestr.court.gov.ua/Review/105371743>.

У разі звернення особи з позовом про стягнення аліментів за одночасної наявності судового рішення про стягнення аліментів на користь інших осіб, яке перебуває на примусовому виконанні, останні мають право брати участь у справі про стягнення аліментів на користь заявника, оскільки мають у ній юридичну зацікавленість до вирішення спору, тобто є заінтересованими особами

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 13 липня 2022 року у справі № 639/4132/20 (провадження № 61-16450св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reestr.court.gov.ua/Review/105279387>.

Початок перебігу строку на подання зустрічної позовної заяви пов'язується з постановленням ухвали про відкриття провадження у справі, а не зі зміною підстав позову, збільшенням чи зменшенням позовних вимог

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 20 липня 2022 року у справі № 237/3566/17 (провадження № 61-13886св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reestr.court.gov.ua/Review/105533355>.

Апеляційний перегляд судових рішень можливий лише за наявності матеріалів справи. Якщо судове провадження втрачене, то апеляційний перегляд судових рішень можливий лише після його відновлення

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 20 липня 2022 року у справі № 423/725/13 (провадження № 61-15590св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reestr.court.gov.ua/Review/105533335>.

До понесених стороною витрат на професійну правову допомогу належать як витрати, оплачені стороною / третьою особою до моменту заявлення вимоги про їх відшкодування, так і ті, які будуть оплачені нею в майбутньому

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 27 липня 2022 року у справі № 686/28627/18 (провадження № 61-3410св20) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105482239>.

Відсутність у заявника повного тексту ухвали про залишення без задоволення його заяви про перегляд заочного рішення суду не може бути перешкодою для подання апеляційної скарги на заочне рішення суду, оскільки предметом оскарження в такому разі є саме заочне рішення суду, а не ухвала про залишення без задоволення його заяви про перегляд цього заочного рішення без задоволення

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 9 серпня 2022 року у справі № 359/2283/19 (провадження № 61-17010св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105693774>.

Якщо суд вважатиме неможливим поновити строк на подання заяви про перегляд заочного рішення, він має залишити її із цієї підстави без задоволення, а не без розгляду

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 10 серпня 2022 року у справі № 754/3380/17 (провадження № 61-7235св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105774736>.

Запровадження воєнного стану може бути підставою, яка відповідно до частини першої статті 127 ЦПК України повинна враховуватися при вирішенні питання щодо поновлення процесуального строку, якщо пропуск строку має прямий причинний зв'язок із такими обставинами. Якщо процесуальний строк був пропущений до початку війни, питання про його поновлення повинне вирішуватися з урахуванням причин, з яких строк був пропущений, та тривалості пропуску строку до запровадження воєнного стану

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 11 серпня 2022 року у справі № 199/8478/21 (провадження № 61-6159св22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105910539>.

Суди, вирішуючи питання про відкриття провадження у справі за позовом про відібрання (повернення) дитини, незаконно переміщеної (утримуваної) за межі України, зобов'язані визначати юрисдикцію національного суду України щодо вирішення спору про повернення дитини відповідно до правил Гаазької конвенції 1980 року та Гаазької конвенції 1996 року. Такий спір підлягає розгляду судами України виключно в разі встановлення того, що діти до незаконного переміщення (утримання) до іноземної країни мали своє звичайне місце проживання в Україні

відповідно до правил статті 5 Гаазької конвенції 1996 року, що має бути встановлено першорядно. У разі якщо дитина мала в Україні своє звичайне місце проживання, проте після незаконного переміщення (утримання) нове звичайне місце проживання дитини не може бути встановлене, такий спір також має бути вирішений судом України за правилами статті 6 Гаазької конвенції 1996 року.

Також суди повинні з'ясувати, чи не припинилася юрисдикція суду України з вирішення такого спору на підставі статті 7 Гаазької конвенції 1996 року

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 17 серпня 2022 року у справі № 613/1185/19 (провадження № 61-2286св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106204815>.

У справі за позовом особи, яка вчинила відмову від прийняття спадщини на користь спадкоємця за законом, про визнання недійсним такого одностороннього правочину, як відмова від прийняття спадщини на користь спадкоємця за законом, належним відповідачем є спадкоємець, на користь якого вчинена відмова, а не нотаріус

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 22 серпня 2022 року у справі № 136/2075/19 (провадження № 61-4881св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105862411>.

Третя особа у справі має право оскаржити заочне рішення суду безпосередньо до апеляційного суду

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 7 вересня 2022 року у справі № 294/1347/17 (провадження № 61-4584св22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106191098>.

У разі ухвалення судового рішення за відсутності учасників справи суд повинен зазначати датою ухвалення ту дату, на яку було призначено розгляд справи, та вказувати в резолютивній частині дату складення повного судового рішення. Проте в разі зазначення судом датою ухвалення судового рішення дати складення повного судового рішення, внаслідок чого дата судового засідання та дата ухвалення судового рішення не збігатимуться, це не є порушенням прав сторін

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 5 вересня 2022 року у справі № 1519/2-5034/11 (провадження № 61-175сво21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106404256>.

Незмінність судового рішення виникає до набрання ним законної сили і полягає в тому, що після його проголошення суд, який ухвалив рішення, не має права сам його скасувати або змінити

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 14 вересня 2022 року у справі № 638/8647/17 (провадження № 61-343св22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106264410>.

Об'єднання в одній позовній заяві вимоги, яка підлягає розгляду в порядку позовного провадження, і вимоги, яка не підлягає розгляду в порядку позовного провадження, не є підставою для застосування положень частини шостої статті 188 ЦПК України щодо роз'єднання позовних вимог

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 14 вересня 2022 року у справі № 761/22635/21 (провадження № 61-4493св22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106329935>.

Позовні вимоги батька малолітньої дитини про визнання протиправним і скасування розпорядження органу опіки та піклування щодо визначення часу для спілкування та участі у вихованні дитини стосуються спору між батьками щодо виховання дитини, тому мати дитини повинна брати участь у цій справі як відповідач, а не як третя особа

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 14 вересня 2022 року у справі № 530/487/20 (провадження № 61-5555св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106390469>.

Частина четверта статті 16 Закону України «Про виконавче провадження», яка визначає представництво сторін у виконавчому провадженні, не може застосовуватися при вирішенні питання щодо підтвердження повноважень представника сторони виконавчого провадження при зверненні до суду зі скаргою на рішення, дії або бездіяльність державного виконавця під час виконання судового рішення

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 5 жовтня 2022 року у справі № 569/24629/18 (провадження № 61-3235св22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106637505>.

Право подання апеляційної скарги в цивільній справі надається прокурору, який брав участь у судовому розгляді, а також незалежно від участі в розгляді справи прокурору вищого рівня. Обласна прокуратура не є належним суб'єктом подання апеляційної скарги в цивільній справі

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 26 жовтня 2022 року у справі № 554/9193/19 (провадження № 61-4397св22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107050388>.

Неотримання особою, яка подала апеляційну скаргу, копії ухвали про залишення цієї скарги без руху виключає можливість усунення цієї особою недоліків скарги, зазначених у цій ухвалі, в установлений судом строк та позбавляє наадлі права на апеляційне оскарження, що є неприпустимим

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 12 жовтня 2022 року у справі № 369/4180/21 (провадження № 61-6766св22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106868209>.

Наявність декількох судових проваджень щодо стягнення з боржника грошових коштів за договорами позики, а також передання (на момент розгляду справ у судах) боржником належного йому на праві власності майна за договором дарування іншій особі є підставою для задоволення заяви позикодавця такого боржника про забезпечення позову шляхом накладення арешту на майно боржника

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 18 жовтня 2022 року у справі № 755/7939/21 (провадження № 61-16588св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106868765>.

Застосування принципу «*jura novit curia*» («суд знає закони») не є безмежним, оскільки може порушувати право на справедливий суд

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 2 листопада 2022 року у справі № 685/1008/20 (провадження № 61-7861св22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107140664>.

При виконанні рішення суду про встановлення побачення з дитиною, про усунення перешкод у побаченні з дитиною державний виконавець має враховувати зміст і резолютивну частину рішення суду про встановлення способу й порядку участі одного з батьків у вихованні дитини, незважаючи на незазначення таких відомостей у виконавчому документі

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 9 листопада 2022 року у справі № 753/11909/21 (провадження № 61-2624св22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107509962>.

Датою здійснення платежу компенсаційних виплат за рішенням Європейського суду з прав людини є дата перерахування таких коштів на спеціальний реєстраційний рахунок Державної виконавчої служби України, а не день фактичного надходження грошових коштів на банківський рахунок заявника, на користь якого ухвалене таке рішення, за умови якщо він не надав реквізити рахунку

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 9 листопада 2022 року у справі № 646/7855/18 (провадження № 61-6016св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107441814>.

Перебування особи, яка є стороною у справі, у складі добровольчого формування територіальної громади, що не є військовим формуванням, не може бути підставою для зупинення провадження у справі відповідно до пункту 2 частини першої статті 251 ЦПК України

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 16 листопада 2022 року у справі № 753/3880/20 (провадження № 61-5465св22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107441677>.

Не можуть одночасно існувати два судові рішення, у яких встановлено взаємовиключні юридичні факти щодо тієї ж особи та того ж предмета спору

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 9 листопада 2022 року у справі № 205/7254/18 (провадження № 61-1043св21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107441813>.

Звернення повнолітніх дочки / сина до суду за захистом прав та інтересів непрацездатних, немічних батьків, які не позбавлені цивільної процесуальної дієздатності, але не можуть реалізувати її через немічність, що потребує доказування в кожному конкретному випадку, слід кваліфікувати як особливий вид представництва (представництво *sui generis*)

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 7 листопада 2022 року у справі № 318/623/19 (провадження № 61-12933сво21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107441639>.

У спорах про відшкодування шкоди тягар доказування перерозподілений: відсутність вини доводить завдавач шкоди

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 30 листопада 2022 року у справі № 344/3764/21 (провадження № 61-2466св22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107878096>.

Вирішуючи питання про вжиття чи невжиття заходів забезпечення позову, суд повинен оцінювати доводи заяви про забезпечення позову, а не надавати оцінку щодо належності способу захисту права, за яким звернувся позивач до суду

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 23 грудня 2022 року у справі № 760/34352/21 (провадження № 61-10050св22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108086729>.

Зупинення продажу арештованого майна, якщо подано позов про визнання права власності на це майно і про зняття з нього арешту, є спеціальним способом забезпечення позову, який застосовується лише у справах за позовом про визнання права власності на це майно

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 5 грудня 2022 року у справі № 757/22558/20 (провадження № 61-158сво21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107994355>.

Спір за позовом військової частини про відшкодування в порядку регресу шкоди, завданої військовослужбовцем внаслідок вчинення ДТП, навіть під час здійснення ним службових обов'язків, є приватноправовим та підлягає розгляду у порядку цивільного судочинства

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 21 грудня 2022 року у справі № 688/1852/21 (провадження № 61-6705св22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108026100>.

За подання заяви про визнання особи недієздатною судовий збір не сплачується

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 14 грудня 2022 року у справі № 637/909/21 (провадження № 61-3489св22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108025974>.

Зведений огляд судової практики Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду. Рішення, внесені до ЄДРСР, за період з 01.01.2022 по 31.12.2022. Київ, 2023. – 40 с.

Застереження: видання містить короткий огляд деяких судових рішень. У кожному з них викладено лише основний висновок щодо правового питання, яке виникло у справі. Для правильного розуміння висловленої в судовому рішенні правової позиції необхідно ознайомитися з його повним текстом, розміщеним у Єдиному державному реєстрі судових рішень.

Стежте за нами онлайн:

 fb.com/supremecourt.ua

 t.me/supremecourtua

 @supremecourt_ua